

Тетяна КУЛІКОВА,
ст. викладач

ВИБІР НАЙЕФЕКТИВНІШИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Актуальність дослідження. Питання вибору найефективніших методів навчання, які можуть забезпечити мотивацію вивчення іноземної мови як спонування, що спричиняють активність і визначають її направленість є актуальним на будь-якому етапі вивчення іноземної мови. Адже мотивація, зумовлюючи поведінку і діяльність, робить вплив на професійне самовизначення, на задоволення людиною результатами своєї праці [3; 50]. Мотивація динамічна, носить перемінний характер і виражає собою безперервний процес, який проходить під постійним впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів

Питання мотивації вивчення іноземної мови докладно розглянуті у книзі Пасова Є.І., “Коммуникативный метод обучения иномязычному говорению”, де висловлюється думка про те, що найкращий спосіб задовольнити потребу розмовляти іноземною мовою – це можливість особи, що вивчає мову попасти у іншомовне середовище, у якому ніхто не розмовляє рідною мовою на довготривалій період. Вивчення іноземної мови без застосування рідної чи не найкраще сприяє забезпеченню мотивації її вивчення. Це вже неодноразово перевірено на практиці і нам відомо це з власного досвіду. Використання так званого безперекладного методу, який виключає використання рідної мови у процесі вивчення забезпечує мотивацію вивчення іноземної мови. Вибір найефективніших методів навчання для забезпечення мотивації вивчення іноземної мови передбачає те, що ці методи у своїй основі мають давно відомий безперекладний метод, який відомий давно і детально описаний у книзі Пасова Є.І. [4; 19]. Пилипів О. у статті “Роль мотивації при вивченні іноземної мови” констатує, що в немовних навчальних закладах проблема мотивації вивчення іноземної мови значною мірою впливає на результати навчання студентів [5; 77].

Постановка проблеми. Та все ж, незважаючи на значну кількість праць науковців – практиків, питання вибору найефективніших методів навчання для забезпечення мотивації вивчення іноземної мови,

особливо у студентів технічних навчальних закладів, залишається відкритим особливо у практиці викладання іноземної мови.

Мета статті. Мета нашого дослідження – розглянути, вивчити найефективніші методи навчання, які забезпечать високоефективну мотивацію вивчення іноземної мови, особливо у студентів технічних навчальних закладів та запропонувати для обговорення питань, пов'язаних з практичним їх використанням.

Основна частина. Мотивації студентів вивчати іноземну мову – це бажання вивчати мову та досягнути успіху з майстерності іншомовного мовлення, тобто мати перспективу розвитку і самовдосконалення; бажання подолати страх перед невдачами у професійній сфері, щоб бути впевненим у перспективі кар'єрного росту. На думку В.Е. Мільмана, в структурі особистості існує два види мотивації *продуктивна і споживча* [3; 156]. *Продуктивна мотивація* визначає творчий розвиток і сприяє включенню людини в соціум. Знання іноземних мов збагачує і розвиває особистість, дає можливість бути повноправним членом світової спільноти. Усвідомлення цього орієнтує особистість на майбутнє. *Споживча мотивація* вивчення мови націлена на підтримку життєдіяльності суб'єкта і зумовлена його потребами. Знання іноземних мов з цієї точки зору є фактором, який дає можливість мати хорошу роботу, а значить створювати матеріальні блага гідні амбіцій того, хто її вивчає. Найкращий спосіб задовольнити потребу студента розмовляти іноземною мовою, яка вивчається – це перебування його чи її у відповідному іншомовному середовищі довготривалій період. Спілкування виключно іноземною мовою чи не найкраще сприяє її вивченню. Це вже неодноразово перевірено на практиці і нам відомо це з власного досвіду. Як вище згадувалось на думку Пасова Є.І. при вивченні іноземної мови доцільно використовувати безперекладний метод вивчення, який виключає використання рідної мови у процесі її вивчення. З точки зору М.К. Скляренко, Є.І. Онищенко, С.Л. Захарова, В.П. Кузовлев стимулюванню та забезпеченню комунікативної мотивації сприяють різні фактори [6; 6–7].

Міркуючи про вибір методів, які забезпечують мотивацію студентів до вивчення іноземної мови необхідно пам'ятати, що найважливішим аргументом у цьому є результативність наших дій. Висока результативність спонукає студента до дії. Загальновідомо, що добре відпрацьований матеріал є зрозумілим, а коли зрозумілим – то легким. Як результат – мотивація до подальшого вивчення. Добре відпрацьований матеріал є результатом праці викладача та студентів. Отже вибір найефективніших методів навчання для забезпечення мотивації вив-

чення іноземної мови, особливо у студентів технічних навчальних закладів є важливим підходом до розв'язання цього питання як у теорії, так і у практиці викладання іноземної мови. Зрозуміло, що питання про вплив мотивації на успішність діяльності, а в даному випадку мовленнєвої, є одним із основних. Загальновідомо, що від виразності мотивів дій залежить їх ефективність. Зупинимося на факторах стимулювання мотивації студентів до вивчення іноземних мов, розуміння яких допоможе нам у виборі методів навчання для розв'язання поставленої проблеми.

Для початку необхідно оцінити деякі стійкі тенденції особистості, що вивчає мову, а саме: *загальну та творчу активність, рівень комунікативності, рівень прагнення успіху та уникнення невдачі*. Проаналізуємо *загальну та творчу активність групи*, що вивчає іноземну мову. Бажання навчатися виникає з різних причин, а саме: зацікавленість предметом, перевірка своїх здібностей, потреба подолати перешкоди і досягнути високого рівня знання мови, використати свої знання на практиці, у професійній сфері. Для досягнення ефективної іншомовної мовленнєвої діяльності, необхідно підвищити загальну та творчу активність студентів, а це, в свою чергу призведе до мотивації всієї групи студентів. Адже ми працюємо в групах. Дуже важливими факторами є висока активність групи; висока її згуртованість; нормальні особисті взаємини; відсутність конфлікту в групі; визнання авторитету викладача та наявність довірливих відносин між групою та викладачем. *Рівень комунікативності в групі* у відношенні до мотивації залежить від таких факторів, як бажання працювати в групі; позитивне ставлення викладача до студентів та студентів до викладача; наявність хорошого психологічного клімату в групі та моральних норм поведінки в групі, відсутність стресів; тощо. Рівень комунікативності забезпечує здатність особи, що вивчає іноземну мову, легко і швидко вступати в розмову, реалізуючи свій лексичний та граматичний запас знань, оскільки її стосунки з членами групи не є поверхневими, якщо вона грає значиму роль в житті своїх друзів-одногрупників. Група є тим мовним середовищем, в якому і відбувається частіше всього мовна практика. Мотивація досягнень, на думку Г.Морея, полягає в потребі здолати перепони і досягнути високих показників в тому чи іншому виді діяльності, а в нашому випадку вивчення іноземної мови [3; 171]. *Рівень прагнення успіху та уникнення невдачі* при вивченні іноземної мови, серед членів академічної групи, залежить від багатьох чинників, а саме: від наявності умов для розкриття творчого потенціалу групи; бажання працювати в групі; високого рівню контролю за

діями кожного студента; участі студентів в оцінюванні інших; вміння самостійно приймати рішення при розв'язанні проблем, створених мовною ситуацією; наявності активної життєвої позиції; високого рівня узгодженості дій студентів. Мотивовані студенти, не залежно від виду мотивації, докладують більше зусиль в досягненні мети. У нашому випадку це вивчення мови. О.Пилипів констатує, що в немовних навчальних закладах проблема мотивації вивчення іноземної мови значною мірою відбивається на результатах навчання студентів. В цих випадках ми маємо справу з *інструментальною мотивацією* [5; 76]. Але, якою б мотивація не була, незаперечним є той факт, що найслабша мотивація, краще за її повну відсутність. Мотивація студентів до вивчення іноземної мови зумовлена бажанням розмовляти цією мовою. Бажання спілкуватися іноземною мовою можна визначити, як комунікативну мотивацію. Комунікативна мотивація, в процесі оволодіння іноземними мовами, має велике значення і пов'язана вона з задоволенням, отриманим студентами від користування мовою, як засобом спілкування.

З нашої точки зору, можна виділити наступні фактори забезпечення мотивації, які слід враховувати при виборі методів викладання іноземної мови, щоб досягнути поставленої мети, а саме: *позитивний доброзичливий клімат* під час занять, тобто взаєморозуміння між викладачем та студентами, а також серед студентів між собою; *індивідуалізація особистості*, що означає популярність студента серед товаришів та взаємні симпатії при виборі мовних партнерів, вибір лідера в мовних групах; і також забезпечення комунікативної мотивації – це *вибір виду діяльності* під час занять з іноземних мов, і таким видом діяльності, на нашу думку, є рольова гра. Стосовно *позитивного доброзичливого клімату*, ми вважаємо, що студентські емоції впливають на їхнє оцінювання ситуації та забезпечують мотивацію студентів до вивчення іноземної мови. Викладач повинен мати безпосередній доступ до студентських емоцій, щоб керувати ними. Якщо студент має депресивний стан, нам слід передбачити його поведінку і відповідно до цього відноситись. З метою досягнення певного емоційного стану, що стимулює комунікативну мотивацію студента в процесі навчання можна використовувати музику. Адже музика створює легке невимушене середовище для навчання студентів та уяву, навіть у студентів, що позбавлені уяви, дає хорошу можливість забезпечити позитивний, доброзичливий клімат під час занять, довірливий взаємозв'язок між викладачем та студентами, а також серед студентів між собою, як фактор, що забезпечує комунікативну мотивацію [2; 102].

Щоб склалися дружні стосунки у викладача з студентами, необхідно, щоб студенти розуміли з нашої поведінки, що ми цінуємо їх та їхні думки, що поважаємо себе і завжди дотримуємося свого слова, що ми дуже любимо свій предмет, а коли студенти з любов'ю та повагою відносяться до викладача, то вони звичайно будуть любити і предмет, який він викладає. Наприклад, один із моментів, який допомагає краще пізнати групу і встановити із студентами дружні стосунки, це в темі “Знайомство” після розповідей студентів, а іноді і до їх виступів запропонувати їм поставити різні запитання викладачеві. Відповідати на них потрібно щиро і без будь-яких відтінків табу.

Так як *індивідуалізація особистості*, з нашої точки зору, є популярністю студента серед товаришів, то дуже важливими є врахування взаємних симпатій при виборі мовних партнерів для втілення видів діяльності, які націлені на усне мовлення. Наявність лідера в мовних групах під час заняття є також дуже важливим. Це викликає бажання у кожного, або хоча б у більшості, стати лідером. Студент повинен впевнено почувати себе в групі під час занять з іноземної мови, адже впевненість у собі, в своїх здібностях дуже допомагають у навчанні, тому що підвищують мотивацію студентів вивчати іноземну мову.

Ми вважаємо, що дуже важливо дати можливість студентам навчати чогось викладача і дати зрозуміти, що цей момент ви високо цінуєте. Так, наприклад, ви вивчаєте нову лексику за їх спеціальністю, дайте їм можливість підібрати найбільш вдалий переклад лексичних одиниць та дати тлумачення цих лексичних одиниць з точки зору професійного напрямку. Будьте вдячні їм за це. Підкресліть, що без їх допомоги ви б не справились. На заняттях, взагалі, і з іноземної мови, зокрема, студент повинен відчувати, що його відповідь цінується і що він членом єдиної команди (групи), а як наслідок – з'явиться посилені інтерес до вивчення у нашому випадку іноземної мови.

В процесі оволодіння іноземним усним мовленням *вибір виду діяльності* впливає на ефективність мовної діяльності. В ході занять студенти повинні мати можливість максимально реалізувати не тільки вербальні, а й невербальні засоби спілкування, що передбачають використання жестів, поз, міміки. Використання прийомів дискусій, дебатів, ділових ігор у процесі вивчення іноземних мов, приводить до зростаючої зацікавленості вивчення іноземної мови так, як допомагає прискорити момент застосування своїх знань на практиці.

Для засвоєння граматичного матеріалу можна використовувати цикл вправ, що базуються на лексиці теми. Виконавши цикл вправ

кількість, яких може сягати 15 – 20, ми досягаємо хорошого результату засвоєння лексичних одиниць та структур. В результаті студенти отримують знання, стануть впевненими, а цей забезпечує мотивацію вивчення мови.

Особливо результативним може бути такий вид діяльності як проведення звичайного словникового диктанту, навіть у ситуації, коли більшість студентів погано підготовлені, або й зовсім не готові, якщо до цього підійти творчо. Його необхідно проводити, використовуючи для роботи аудиторну дошку. Вся група називає слова рідною мовою, при цьому користуючись конспектом, а студент пише їх іноземною на дошці. Слід встановити певні правила такого диктанту: 1) всі працюють з конспектами і слідкують за дошкою; 2) слова необхідно називати у певному порядку від тих, що легко запам'ятовуються до тих, що з якихось причин важко запам'ятовуються; 3) потім попрацювати зі словами, які важко запам'яталися, виділивши їх в окрему групу, запропонувати сильному студенту, ще один раз перевірити себе на знання слів, що склали проблему; 4) з кожним разом таких слів буде менше; 5) опитування проводити починаючи із сильних студентів і рухатись до слабших. На виконання такої вправи відводиться від 3-х до 5-ти хвилин. Наведені правила можуть змінюватися або доповнюватися. Мета такого диктанту, звичайно, здобути знання, але і показати студентам, що вивчити слова можна легко, а процес засвоєння надто простий. Результат цього виду діяльності – це забезпечення мотивації перевірити свої здібності і засвоїти нові лексичні одиниці.

Висновок. Процес навчання студентів іншомовному мовленню, під час якого використовуються методи, що не відірвані від реальних почуттів, переживань, думок, світогляду студентів, а також від зацікавленості професійною діяльністю, розвиває мовленнєву діяльність та удосконалює комунікативну компетенцію, дає можливість зробити процес навчання досконалим. Такий процес навчання перетворює іноземну мову в засіб спілкування в професійній сфері в тому числі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоконь Г. Вплив фактору збільшення часу усного мовлення на вдосконалення комунікативної компетентності // Мова та історія Зб. наук. праць. – К., 2005. – Вип. 78/79. – С. 106 – 111.
2. Іщенко Л. Використання музики у навчальному процесі // Мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених. Актуальні проблеми філології. – Дніпропетровськ, 2003 – С. 102 – 104.

3. Никифорова Г., Дмитриева М., Сеткова В. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности. – СПб., 2003. – 445 с.
4. Пассов Е. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М., 1991. – 320 с.
5. Пилипів О. Роль мотивації при вивченні іноземної мови // Мат-ли VII Міжн. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 20. – С. 76 – 79.
6. Скляренко Н., Онищенко Е., Захарова С. Обучение речевой деятельности на английском языке в школе. – К., 1988. – 150 с.

АНОТАЦІЯ

Кулікова Т. Вибір найефективніших методів навчання для забезпечення мотивації вивчення іноземної мови

Стаття присвячена питанню вибору найефективніших методів навчання, які можуть забезпечити мотивацію вивчення іноземної мови як спонукання, що спричиняють активність і визначають її направленість є актуальним на будь-якому етапі вивчення іноземної мови.

SUMMARY

Kulikova T. The choice of the most effective methods of training for the motivation of foreign language studying

The article deals with the raising methods of the student's motivation in foreign language studying, which consists of wishes to study, to be successful in his or her developing, to be sure in future career rising.

Анна ВЕРЗІНА,
викладач

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ

Актуальність теми. Застосування інноваційних технологій у методиці викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Вивчення іноземних мов на немовних факультетах вузів є продовженням вивчення іноземної мови на базі середньої школи. Воно є наступною ланкою в процесі неперервного навчання іноземній мові. На сучасному етапі перед Україною відкриваються можливості інтеграції її культури, політики, економіки, технології в світовий простір. Тому значення іноземної мови дуже велике, оскільки вона як засіб спілкування між народами є важливим інструментом інтеграції нашої батьківщини до світової цивілізації; засобом відкриття і пізнання світом України. Усе це спонукає підвищенню вимогливості до знань іноземної мови, набутих у школі, до використання їх у процесі навчання та досягнення стандартного рівня знань, адекватного прийнятому в світі.

Мета написання статті. Науковцями-практиками зроблено багато в області застосування інноваційних технологій у методиці викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, та все ж тема потребує дослідження, особливо в сфері практичного застосування. Навчання іноземним мовам у вузах на немовних факультетах спрямована на оволодіння мовленнєвою компетенцією з іноземної мови для спілкування в усіх основних сферах людської діяльності. При цьому відповідна увага повинна приділятися навчанню мов за професійним спрямуванням, іншими словами, навчанню “іноземній мові для спеціальних цілей”.

Основна частина. Уперше поняття “англійська мова для спеціальних цілей” було введено методистами англомовних країн. Згодом воно було запозичене фахівцями у галузі навчання німецької, французької, іспанської та інших іноземних мов. Але суттєвої відмінності між поняттями “англійська мова для спеціальних цілей” і “німецька (інша) мова для спеціальних цілей” немає, тому що методика навчання будь-якої іноземної мови включає три основні тексти: 1) соціально-психологічний; 2) педагогічно-методичний; 3) лінгвістичний. Відрізняють-